

Posamezna stališča stare 13 para

Naročnina listu: Celo leto 60 din., pol leta 30 din., četrt leta 16 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 120 din. Inzerati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravištvu sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Telefon interurban št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravištvostvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo.

Nezaprite reklamacije so poštnine proste. Telefon interurban št. 113.

14. št.

Maribor, dne 10. decembra 1923.

Letnik XV.

Srbski nauk našim centralistom.

Na vsako našo kritiko beograjske vlade in beograjskih porodičarjev, ki izkoriščajo celo državo, zaženejo na ši centralisti do »Jutra«, »Naroda« pa doli do »Tabora« silen krik o »protidržavnosti« in o sovraštvu proti Srbom. Našim centralistom je namreč vlada in država eno in isto in radi tega ob vsaki priliki razlagajo in denuncirajo Srbom borbo Slovencev proti današnjemu režimu kot borbo proti državi in sovraštvu proti Srbom. V najhujšo besnost padejo obrekovalci in denuncijanti posebno tedaj, ko začnemo govoriti o ogromnem denarju, ki ga beograjska porodica iztiska iz naših žepov.

Beograjska porodica pa ne izžema samo pri nas, temveč tudi drugod in sam srbski narod stare Srbije prenaša vsled njene požrešnosti silna bremena ter se o tem tudi bridko pritožuje in če da pri volitvah še toliko glasov za svoje zatiralce. Volilne glasove dobivajo porodičarji s pomočjo nasilja in pa seveda tudi vsled tega, ker so znali že od nekdaj od naroda odvrnati kulturo, samozavest in ker ga na vso moč slepijo. Sicer je pa v Srbiji še vedno dosti prave opozicije, ki najostreje kritizira režim. Vse to je za centraliste v Sloveniji predaleč in zato naj si rajši malo ogledajo srbski svet po Vojvodini in po Bosni.

Posebno poučno se razvijajo odnošaji bosanskih Srbov do vladne gospode v Beogradu. Zadnjič je podal zemljoradniški poslanec — Srb v parlamentu sliko nekaterih srezkih načelnikov, s katerimi režim osrečuje Bosno in Hercegovino. Ti ljudje so bili poprej vnati avstrijski pandurji in špijoni, danes so pa z isto vrnemo v službi režima, narod pa še danes trpi iste muke pod istimi rabelji in nasilniki. Sliko srbskega zemljoradniškega poslanca je overovalo še več drugih narodnih poslancev iz Bosne, samo ministri so se delali neverjetne, ker so pri vsem tem mislili samo na to, koliko koristi ima stranka od tega in onega organa, pa naj je tudi bivši špijon, nasilnik, pijanec, ignorant itd. Vladni beograjski listi so že davno ugotovili, da se Bosna in srbska Bosna, bosanski Srbi odtujujejo Beogradu.

V Sarajevu izhaja list »Narod«, katerega izdajatelj in pišejo sami Srbi, ki so se tudi poprej vnato bočili proti Avstriji. Tisti zlagi sedaj, kako je prišlo do odtujenja in kako so nastali slabi odnošaji med Beogradom in Bosno. List čita Beogradu, da postopa tudi z bosanskimi Srbi krivično, da jim ne da, kar jim gre ter da jim jemlje celo to, kar so si poprej priborili. Potem prihaja na podrobnosti ter razlaga, kako se godi Bosancu, če pride v Beograd. Navadnim pismenim potom se nič ne opravi, s polno denarnico treba iti v Beograd, da se »maže in maže«, kdor pa nima denarja li kakega strica na važnem mestu, je itak izgubljen. Glavno od celega očitjanja je to, da beograjska vlada jemlje Bosni še to, kar je poprej imela in kar si je poprej pod tujci, neprijatelji z velikimi napori priborila. Torej ravno tako, kakor pri nas! Bosanski Srbi ne vedo Beogradu in beograjski vladi nobene hvale in zahvale.

Končno pa pride najvažnejše, kar bi si morali naši centralisti posebno dobro zapisati za ušesa. »Ampak mi ne identificiramo«, pravi list, »niti Beograda s Srbstvom, niti dela Beograda z delom Srbije. Mi prav dobro vemo, da je v Beogradu 12 Cincarjev, ki hočejo biti neomejeni gospodarji nad 12 milijonov Srbov, Hrvatov in Slovencev. Verujemo pa tudi neomajljivo v stari slobodarski duh Srbije, ki je iz Beograda pognal Turke in Avstrije. Srbija je eno, a današnja beograjska vlada deseto. Dolžnost je vseh patrijotov, da ta dva pojma vedno ločijo in po tem postopajo«.

To je tisto, kar tudi mi vedno trdimo, pogledajmo si pa sedaj, kako zlobno in bedasto preslišijo in zavijejo to vedno naši centralisti. Če mi rečemo, da so na krmi lu tudi vojni maroderji, begunci, verižniki itd., kakor se večkrat tudi v skupščini psujejo srbski poslanci radikalnega in demokratskega tabora med seboj, — potem se zakriči po »Narodu« in drugod, da zanikamo in blatimo srbsko albansko Golgoto ter se nikjer ne prizna, da smo že čestokrat razlagali, kako so porodičarji in cincarji srbske seljake na pol gole in bose pošiljali v boj, sebe pa »spasili« v letovišnih Francije in Švice. Če rečemo, da nas režim izmoggava, se takoj kriči, da žalimo Srbe in kaže se na bednega srbskega seljaka, češ, toliko je trpel, toliko trpi, sedaj se ga pa sovraži.

12 Cincarjev nad 12 milijoni izkoriščanega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev, kakor pravijo bosanski Srbi, potrebuje bedo srbskega naroda, da se za njo skriva. To vidimo vsi, nočejo pa tega videti naši centralisti. Ker se ne dajo poučiti od samih Srbov, je gotovo in jasno, da so edinole sluge porodičarjev in Cincarjev ter tako največji sovražniki Srbije in srbskega naroda. — Naši obsodbi režima se vse povsod pridružujejo poštenji, zavedni in odločni Srbi, oni nam ravno sami razkri vajo vso gnolobo porodičarstva in ko se bo enkrat srbski narod otreles svojih izkoriščevalcev, bo izrekel najostrejšo obsodbo nad porodičarsko služnčadjo, ki danes z lažjo in zavijanjem neti mržnjo med trpečimi brati.

Politični položaj.

Nevzdržen položaj vlade. Radikalni samoderžci prihajajo vedno bolj do spoznavanja, da ne more ostati pri tem, kar so poprej napovedovali: Sami bomo vladali, dokler nas bo voljal Celo zavezništvo z Džemijetom se je začelo krhati in v finančnem odboru sta poslanci Džemijata prvič glasovala proti vladi in sicer glede proračuna ministrstva pravde. Džemijet je sploh do jutri odpovedal sodelovanje pri vseh sejah in odborih in bo glede nadaljnjih korakov še le sklepal. Demokrati seveda upajo, da jih bo radi tega radikalija poklicala na pomoč in v vlado pod zaželenimi pogoji. Pašičev režim se bliža svojemu koncu. Protičeva smrt Pašića ni okrepila, temveč njegova politika in stranka pod njegovim vodstvom izgublja vedno bolj na veljavi. Pašića se skušajo otresti že razni trgovski prijatelji in ko pridejo na tapet razne afere sami radikalni poslanci prav radi namigujejo na Pašića. Na seji parlamenta v petek je radikalni poslanec iz Bosne Andrić v svojem govoru dejal, da niso tako nevarni turški paše, temveč, da so še bolj nevarni oni paše, ki nosijo jugoslovansko ime. Tej njegovi izjavi je sledil medklic: »Torej oni, ki nosi ime Pašić!« Buren aplavz je sledil temu medklicu, dočim skoro nobene radikalni poslanec ni protestiral. Z ozirom na tako razpoloženje so krožile v kuloarjih najrazličnejše kombinacije: Radikalna homogena vlada brez Pašića — parlamentarna koalicija radikalov z eno izmed opozicijskih strank brez Pašića. Demokrati pa so raznesli vest o predstojajoči diktaturi, seveda tudi brez Pašića. Z vsemi temi kombinacijami pa se je spravljal v zvezo potovanje kralja Aleksandra v inozemstvo.

Mesto parlamentarizma — divjaške scene. Na petkovi skupščinski seji je bila na dnevnem redu interpellacija poslancev JMO o občinskih pašnikih v Bosni. Te občinske pašnike, ki so mestoma nastali na ta način, da so posamezni posestniki odstopili del svojih posestev za skupno uporabo, radikalna vlada pa posebno v muslimanskih in katoliških občinah brezobzirno razdeljuje med razne »dobrovoljce«. Med temi so večinoma premožni radikalni agitatorji, ki so svoja posestva za drag denar prodali, samo da jim min. za agrarno reformo dodeli novo zemljo, s katero še dalje uganjajo umazane kupčije. To se je dogajalo posebno za časa volivne borbe, ko je dobil zemljo vsak, ki se je prijavil za radikal. Te razmere je drastično opisal kot prvi govornik musliman Ajanović. Seja narodne skupščine je trajala dopoldne, popoldne in zvečer ter so se vrstili vsi muslimanski govorniki, nekaj demokratov in od Jugoslovanskega kluba poslanca Blaško Rajić in Gostinčar. Ministra za agrarno reformo in pa za šume in rude sta odgovarjala ter žela burne ugovore za svoja izvajanja od strani opozicije. Ko je bilo ponoči ob pol desetih glasovanje, je cela opozicija zapustila dvorano; samo en zemljoradnik in en demokrat sta nalašč ostala. Ko se je glasovalo o dnevnem redu prihodnje seje, je zemljoradnik zahteval, naj se glasuje polimensko, radikalni so pa z divjim krikom protestirali, ker so vedeli, da nimajo kvoruma. Zemljoradniškega in demokratskega poslanca so hoteli dejansko napasti, pa so z galerije pritekli drugi opozicijski poslanci in poslušalci ter preprečili pretep. V največjem nemiru, obestranskim zabavljanjem in preklinjanju se je vse razšlo še le ob 10. uri ponoči.

Nova razvrstitev državnih nastavljenecv. V seji narodne skupščine dne 3. dec. se je izvolil odbor 21 članov, kateri ima nalogo, da izvrši redakcijo Pravilnika o razvrstitvi državnih nameščenecv. Splošno vlada mnenje, da dosedanja razvrstitev, katero je vlada uveljavila z uredbo v »Službenih Novinah« dne 1. nov. 1923, prinaša velikemu delu državnih nastavljenecv veliko krivico. V odbor so bili izmed poslancev SLS izvoljeni: Gostinčar, Žebot in Kremžar. V sredo, dne 5. dec., se je parlamentarni odbor konstituiral. Za predsednika je radikalna večina izvolila beograjskega advokata dr. Božo Maksimovića. Vladna večina je tako malomarna, da je le s pomočjo slovenskih treh poslancev bil dosežen kvorum. Na zahtevo naših poslancev mora odbor takoj pričeti z intenzivnim delom, da bo vsaj do Božiča korektura te uredbe gotova. Dasiravno so naši poslanci v opoziciji, vendar hočejo z ozirom na položaj naših sinov v državni službi pospešiti čimprejšnjo ugodno rešitev tega vprašanja. Organizacijam državnih nameščenecv svetujemo, da takoj pošljejo predloge za spremembo uredbe naravnost našim poslancem v Beograd (narodna skupščina).

Novi zakon o kolkih in pristojbinah je pravo ropanje siromašnih slojev. Ta davek ljudstvo resnično čuti, ker danes človek ne more napraviti niti najmanjšega koraka, da ne bi bil navezan na razne pristojbine in koleke. Novi zakon navadnim ljudem naravnost izključuje, da bi iskali pravice pri sodišču. Zakon sam stoji v nasprotju z ustavo, ki direktno določa, da je šolsko poučevanje brezplačno, po novem zakonu bodo pa morali dijaki plačevati visoke pristojbine in koleke. S tem bodo radikalni onemogočili večini dijakov, ki so revnejšega stanu, študiranje.

Po svetu.

Volitve v Angliji. Od volitev, ki so se vršile v Angliji v četrtek, še ni končnih rezultatov vsled pomanjkanja poročil iz 13 okrajev, gotovo je pa, da je dosedanja vladna večina konservativne stranke propadla. Prej je bilo v zbornici po lanskim volitvah razmerje med strankami sledeče: Konservativci 346, liberalci (Asquitovci in L. Georgevci) 117, Labour Party (Delavska stranka) 144, Razni 8. Vseh mandatov 615. Razmerje za vsako stranko oddanih glasov pa je bilo (približno): Konservativci 5.800.000, liberalci 4.500.000, Labour 4.400.000, razni 1.000.000. Vsega okoli 15.700.000. Ker je treba za absolutno večino 308 glasov, so imeli konservativci 79 glasov večine nad opozicijo, katero je vodila najmočnejša stranka Labour Party. Da je imela večinska stranka komaj eno tretjino volilcev prihaja iz volilnega zakona, ki daje močnejšemu kandidatu vse druge glasove. Nasprotje med konservativci in liberalci kot predstavniki meščanstva so se še le zadnji čas posebno ostro razvilo, poprej so pa oboji mislili, da bodo z novimi volitvami ubili delavsko stranko, ki nima denarja vsled izdanih podpor za brezposelne svoje člane. Pa kljub pomanjkanju denarja za volitve je ta stranka sedaj vsled povdarjanja moralnih načel v notranji in zlasti v zunanji politiki zelo napredovala. Konservativna stranka je za svoj cilj označila carinskovarstveno politiko, ki naj Anglijo zaščiti pred tujo, zlasti francosko in pozneje nemško konkurenco, tako zviša domačo proizvodnjo in opravi brezposelnost, vobče pa iz Anglije vstvari državo, ki bi z ozirom na svoje dominijone, ki dobe prednostno-carinske tarife, kolikor mogoče zadoščevala sama sebi (tkzv. avtarkizem). V zunanjepolitičnem oziru bi ta sistem vedel do čimdalje večje samostojnosti Anglije, podobno, kakor se danes vede do Evrope Amerika. Liberalna stranka, ki je letos šla proti konservativcem združena v boj, je zastopala dosedanj princip svobodne trgovine, ki odpira Angliji ves svet in ki terja, da Anglija slej ko prej živahno posega v tok političnega življenja evropskega kontinenta. Volilna borba liberalne stranke je vsled prevladajočega vpliva Lloyd Georgeja imela precejšnjo protifrancosko ost. Delavska stranka ima pred vsem rešitev raznih socialnih vprašanj na programu, je tudi za carinsko-varnostno politiko, a zahteva jasno in odločno: revizijo versajskega miru in priznanje Rusije. — Konservativci so dobili doslej 254 mandatov, torej izgubili 91, liberalci jih imajo 149, delavska stranka pa 192, pridobljenih 48 in če bi vseh neznanih 13 mandatov pripadlo konservativcem, bi ta stranka tudi končno izgubila potrebno večino 308 mandatov. — Ta poraz bo še bolj kot dosedanjega angleškega vladnega predsednika Baldwina udaril francoskega vladnega predsednika Poincaréja in tudi pri nas v Beogradu bodo morali začeti misliti o najmočnejšem vetru v Evropi.

Obsojen nemški general. Vojno sodišče v Naucyju je obsodilo in contumaciam na smrt nemškega generala Breitkopfa, bivšega poveljnika neke bavarske divizije, katerega dolže, da je leta 1914 dal zažgati neke vas, prebivalce pa ukazal postreliti.

Novi kabel v Atlantskem oceanu. Te dni je bilo končano polaganje novega direktnega kabla iz Francije v Ameriko.

Beleške.

Kako se »praktično« dela v Makedoniji. V srečni Makedoniji se dogajajo vsak dan novi čudeži. Hajduštvo cvete, kakor v Beogradu, razmere so neznosne, ljudstvo je nezadovoljno, dasi Beograd trdi, da je Makedonija »čisto srbska« zemlja, ki je zadovoljna, da se je vrnila zopet v krilo domovine. Če se prebivalstvo vsled prevelikega izmoggavanja začne vznemirjati, pa srbski uradniki kriče, da so si Makedonijo osvojili s sabljo in imajo pravo delati po svoji volji. Imajo na razpolago precej načinov, da ubogo ljudstvo drže v šahu. Enega teh načinov opisuje v »Politiki« neki rezervni poručnik Krsta Vidaković, bivši komandir »leteče čete«. Leteče čete je pred par leti država v Makedoniji ustanovila, da paralizira delovanje komitov in kačakov ter pazi na makedonsko prebivalstvo, da ne uhaja čez mejo. Zakaj so v resnici te »leteče čete« uporabljali, pa drastično osvetljuje poročilo Vidakovića. On je v svojo četo hodil od sela do sela ter po naredbah srezkega načelnika zapiral najbolj imovite prebivalce. Ko so bili vsi zaporji napolnjeni, sta prišla k ujetnikom dva mlada srbska advokata, ki sta jim obetala, da jih bodo branila, ako jima plačajo 180.000 D. Seljaki v strahu, ker je šlo za njihove glave, so na to pristali ter plačali advokatom zahtevano svoto. Nato je čez par dni eden od teh advokatov govoril s poručnikom Vidakovićem, ter med drugim omenil dobro kupčijo, katero je napravil z obrambo zaprtih seljakov. »Samo to je škoda«, je rekel, »da nama je srezki načelnik pri svoti velik del odtrgal«. V nadaljnjem pogovoru je Vidaković zvedel, da so bili zaprti kmetje popolnoma

nedolžni, srezki načelnik jih je dal samo radi tega zapreti, da lahko na enostaven način nekaj zasluži. Oba advokata in načelnik so to metodo že večkrat z uspehom uporabljali. In tako dela večina uradništva. Makedonija je danes to, kar so bile v rimski dobi provincije za lakomne upravnike. vsakdo si skuša kolikor mogoče hitro napolniti žepe, pa naj uporablja za to katerosibodi sredstvo. O teh »sredstvih« piše tudi makedonski poslanec Jovan Čirković v »Beograjskih Novostih«. Makedonske seljake, ki se zamerijo kakemu uradniku, kar v četah gonijo v zapore, ki so že prenapolnjeni. Tu jih puste gniti po celo leto brez obsodbe, potem pa jih na hitro, brez stvarnih razlogov obsodijo na 10 do 20 let ječe. — Vse jetnišnice so že prenapolnjene teh makedonskih siromakov, ki so po večini nedolžni. Tako postopanje Makedonce seveda ne more navdušiti za osvobojenje in državno edinstvo.

Protidržavni zakon. Beograjsko časopisje se je začelo zaletavati v volilni zakon in ga označuje kot protidržavnega. Ker so imeli Radičevci na Hrvatskem in klerikalci v Sloveniji pri zadnjih volitvah tako zmagovite uspehe, je temu vzrok samo naš volilni zakon. Pri napadih na volilni zakon beograjski listi priznavajo, da tega zakona nista ustvarila ne Radič, ne Korošec. Vendar bi bili morali vladinovi, ki so ustvarjali ta zakon, imeti pred očmi to antidržavno dvojico: Korošca in Radiča in bi bili morali napraviti tak volilni red, ki bi ravno zmanjšal število mandatov Radičeve in Koroščeve stranke. Ker je ravno rezultat volitev v Sloveniji in po Hrvatskem čisto posebnega značaja, se mora za prihodnje volitve prikriti volilni red tako, da bodo manjšine bolj protežirane. Po zopet novem volilnem redu bi smeli radičevci dobiti k večjemu 10 mandatov, klerikalci pa kake tri in ostali mandati pa bi pripadli drugim državnim strankam. Niti Radič, niti Korošec ne smeta imeti več za prihodnje volitve one moči, kot jo imata danes. Tako pišejo in kritizirajo volilni red naši »osvoboditelji«, ki so ustvarili ta zakon samo radi tega, da bi udarili Slovence in Hrvate, a so dosgeli ravno nasprotno. Naj se poostri volilni red tako ali tako, Slovenci in Hrvati so že govorili pri volitvah kot en mož in še tudi bodo, dokler ne bodo dosegli samostojnosti.

Ne gre mu izpod rok. Pravosodni minister dr. Ninko Perić v radikalnem klubu ni prestal izpita za ministra sekvetrov. Kot pravosodni minister je ukinil sam eden sekvetrov, pogreznil pa se je s to ukinitvijo v tako zagato pri radikalih, da je po radikalnem mnenju kot minister pravde in sekvetrov nemogoč. Prijatelji sekvetrov v radikalnem klubu z veliko žalostjo ugotavljajo, da se bo težko dobil med radikalnimi veljaki mož, ki bi bil že naravno talentiran za mojstra v sekvetrovih in bi na dostojen način lahko postal naslednik največjega mojstra v sekveturah — g. dr. Lazarja Markovića.

Dnevne novice.

Slovenska ljudska stranka je priredila na Marijin praznik, 8. decembra, dva politična shoda. V Rečah je bil shod po ranem cerkvenem opravilu. Obisk je bil dober. G. duhovni svetnik Karba je poročal o delovanju krajevnega političnega društva »Straža«. Poslanec dr. Hohnjec je poročal o odnosih v naši državi ter v pravi luči pokazal tiste, ki so zakrivila sedanje nezadovoljive in težke razmere. Shod je zopet dokazal, da temošnje ljudstvo ima politično zaupanje edino le do naše stranke. Koncem shoda je g. Winter, veleposestnik in župan, izrazil zahtevo po podržavljenju advokatov in notarjev in po odpravi oderuskega postopanja nekaterih bank. — Popoldne po večernicah je bil politični shod v Konjicah, ki je bil prav dobro obiskan. Otvoril ga je ter vodil mil. g. arhidiacon Fr. Hrastelj. Dr. Hohnjec je imel obširno poročilo o delovanju narodne skupščine in sedanje vlade, ki je srbskoradikalna in katero podpirajo Turki in Nemci. Ker Nemci iz razumljivega sramu zanikajo podporo, ki jo nemški poslanci dajejo vladi, je poslanec dr. Hohnjec nabrojil tiste seje, na katerih, in tiste zakone, za katere so glasovali nemški poslanci. Osvetlil je protiljudsko in protislovensko politiko demokratov in samostojnežev ter končno tolmačil sestav, stremjenja in borbe strank, združenih v revizionističnem bloku. Zborovalci so poslancem SLS izrekli popolno in neomajno zaupanje. Sprejeta je bila resolucija zoper upeljavo kuluka v Sloveniji in izrekel se je oster protest zoper proticerkvene nakane svobodomiselnega učiteljstva, ki hoče duhovnikom zapreti vstop v šolo.

Občine, kjer je povodenj napravila škodo, naj takoj vso škodo na privatnem in javnem imetju uradno prečenijo. Cenilne zapiske naj pošljejo po en izvod okrajn glavarstvu in Jugoslovanskemu klubu, Beograd, narodna skupščina. Zadeva je silno nujna, ker bo odbor v skupščini že prihodnji teden razpravljal o škodi.

Ali so nemški poslanci glasovali za vlado, za zvišanje davkov, kuluk, takse ali ne? Od več strani se me je opozorilo, da je nemški poslanec Schauer v »Cillier Zeitung« nedavno napisal članek, v katerem med drugim trdi: nemški poslanci niso nikdar glasovali za Pašičevo vlado, nikdar za zvišanje 500% in 30% zvišanje davkov, nikdar za kuluk, nikdar za nove takse itd. Schauer nadalje trdi, da slovenski poslancev ni bilo pri glasovanju. Resnici na ljubo moram popraviti Schauerjevo trditve (laži! Op. ur.). Res je, da so Nemci s Schauerjem vred pri dvanajstinahza oktober, november in december 1923 vsi do zadnjega glasovali za vlado, za 500odstotno zvišanje zemljiškega davka, 30% dohodnine in hišnega ter obrtnega davka, istočasno za kuluk in druge dajatve, ki jih predvidevajo dvanajstine. Da g. Schauer in njegovi agitatorji ne bodo zopet tajili tega atentata nemških vladinovcev na žepe davkoplačevalcev, citiram Stenografične beležke Narodne skupščine kraljevine SHS, leto III., broj 53, XLV. redni sestanek z dne 29.

septembra 1923 od strani 1463 do 1495. Tam je črno na belem zabeleženo, da je tega dne (29. 9.) celi nemški klub glasoval opetovano za vsa goraj navedena bremena. Sam g. Franc Schauer glasoval z »za.« To njegovo glasovanje je zabeleženo na strani 1494. G. Schauerju je znano, da so vsi slovenski poslanci razun dveh, ki sta obolela, vedno glasovali proti vladnim predlogom. V finančnem odboru so radikalni, zavezni Nemcev, celo hoteli g. Pušenjaka in mene zapreti, ker sva zagrozila z revolucijo in anarhijo med ljudstvom, ako se v Sloveniji uvede kuluk. Te stavke sem zapisal, da davkoplačevalci, posebno obrtniki in posestniki, vidijo, da je Schauerjevo zvijanje v »Cillier Zeitung« ponesrečeno. — Franjo Žebot.

Veliko pozornost vzbujajo poročila o načinu, kako je minister dr. Grega Žerjav uporabljal težke milijone za prehrano pasivnih krajev. Kredite, ki jih je določila vlada za gladno prebivalstvo, je demokrat Žerjav skupno z radikalni uporabljal za privatno »kšeftanje«. Zadeva se plete še dalje. Res čeden vodja JDS. Najprvo Agro-Merkur, nato koroški svinec, predaja Radgone, razne milijonske nacionalizacije, a sedaj še roman o milijonih za prehrano. In »Jutro« ter »Tabor« slavita Žerjava kot največjega Jugoslavana.

Rešitev radikalije izpred porote. Te dni bi se morala v Celju vršiti porotna razprava proti Antonu Šuntajs iz Trbovelj. prej komunističnemu, pozneje pa radikal-skemu tajniku v Trbovljah radi poverbe. Radikalni v Trbovljah so dobili pred volitvami od tedanjega pokrajinskega namestnika in radikalnega eksponenta Hribarja 300.000 kron za konzum in druge podobne, od radikalije obljubljene ustanove; drugače pa več ali manj gotovo že z migljajem, da je to volilni bakšiš. Šuntajs in drugi so si denar lepo razdelili in vse bi bilo dobro, če se ne bi bila vrhovna radikalija skregala med seboj. Ker so se trboveljski radikalni postavili na Štefanovičovo stran, so se pa dr. Ažman in drugi maščevali s tem, da so Korenu potom pokrajinske uprave odvzeli gerentstvo občine Trbovlje, Šuntajsa so pa poslali v zapor, češ, da je on kriv, da se denar ni porabil v namenjene svrhe, odnosno, da ga je on poveril. Šuntajs je skrivaj iz celjskega zapora pisal tovarišu, radikal-skemu tajniku Kostelicu v Zagorje. Ta pisma so prišla v roke ljubljanskemu listu »Glas svobode«, ki jih je tudi objavil. Šuntajs je v pismih razlagal, kako je denar delil sebi in drugim, kako je hotel razbiti Zvezo rudarjev ter osnovati posebno »delavsko radikalno grupo« in kako naj se še drugi zagovarjajo, če pridejo tudi v zapor. — Šuntajs je že obupal ter mislil, da bo moral popihati celo kašo, ko je naenkrat začel veliki župan dr. Lukan razgrajati po ljubljanskem nočnem baru, Štefanovič pa v Beogradu iz tega uspešno kovati orožje proti njemu in drugim glavnim osebam radikalije v Sloveniji. Napovedovale so se še druge aretacije radikalov v Trbovljah. Tako je bil pred zaporom tudi odstavljeni gerent Koren in njegov namestnik učitelj Velkavrh, naenkrat se je pa stvar okrenila, Šuntajsa so izpustili iz zapora, razpravo, ki je bila že razpisana, preložili ali pa celo postopanje ustavili. Je čisto jasno, da vladajoča radikalna stranka noče imeti pred javnimi razpravami svojih bivših in sedanjih ljudi, ker bi bilo potem še bolj jasno, kaj vse je na njej in pa tudi to, kam gre letno šest milijard iz Slovenije. Lepo in značilno je seveda tudi to, kako stranke komandirajo sodiščem. Slovenija je pač ujedinjena z Gjevgelijo in Prilepom, kjer se po poročilih Srbov in srbskih listov, zaprti komiti, srezki načelniki in pa advokati za denar in radi denarja ujednijo glede oprostite komitov in dobi vsak, ki hoče jasnost in pravico, enostavno — krepko breco.

Odtegljaji, ki krivično vpijejo v nebo! Kakor znano, je bilo v zadnjem času upokojenih veliko število hrvatskih in slovenskih oficirjev. Med temi je znatno število takih, ki so doslužili polna službena leta in so po preobratu služili v obrambo domovine na Koroškem, v Prekmurju in Medžimurju. Sedaj pa, ko so jih upokojili, pa jim hoče vojni minister odtegniti glede penzije ravno one mesece, katere so služili in se bojevali na Koroškem, v Prekmurju in Medžimurju. Vrhovni poveljnik koroške fronte je bil vendarle srbski general Smiljanič in naši oficirji so v tem času in pod poveljstvom Smiljaniča služili v skupni vojski in vsakdo bo priznal, da je sedaj po skoro petih letih vnebovpijoče krivica, ako sedaj srbsko vojno ministrstvo odteguje službeno dobo ravno onim Slovincem in Hrvatom, ki so nosili na trg življenja ter smrti svojo življensko usodo za obmejne interese naše skupne — ujedinjene države. Za to skoz in skoz po balkansko šikanaško zadevo se bodo zanimali v polni meri naši poslanci. Ako ne bodo naši priznanja naši koroški, prekmurški in medžimurški junaki, od katerih jih je bilo več odlikovanih z jugoslovanskimi odlikovanji, potem se neha vse!

Trboveljski rudniki in Pašič. Zagrebški »Obzor« prinaša: V beograjskih političnih krogih se širijo vesti o odstopu g. Nikole Pašića. To bi bilo težko verovati, ker se Pašič ne da spraviti z ministrskega fotelja, ker menda se hoče kar na njem preseliti v Panteon. Verzije o njegovem odstopu se spravljajo v zvezo z ponudbo dunajske »Länderbanke«, ki je po svojem zastopniku, ravnatelju Slaverske banke g. Praprotniku, ponudila Pašiču predsedstvo Trboveljske premogokopne družbe. — Pašič se ni mogel za to odločiti, pristal pa je, da prevzame to mesto predsednik odbora Narodne banke g. Protič, ki bi pa ostal na tem mestu samo tako dolgo, dokler bi se Pašič aktivno deloval v politiki ter bi to mesto nato prevzel.

Poštena blamaža samostojnih. Samostojni so se doslej vedno pehali za tem, da bi postala Kmetijska družba domena samostojnih laži-strokovnjakov. Sklicali so kar na svojo lastno pest občni zbor družbe, a tega občnega zbora ni priznal g. prof. Jarc, ki je prevzel za rajnim Pircem vod-

stvo. G. Jarc je razglasil po našem časopisju, da je sklicanje občnega zbora neveljavno, a samostojni koritarji se niso zmenili za to svarilo in razbobnali svoj občni zbor naprej. Cela zadeva je prišla v odločitev na pokrajinsko upravo. Predsedstvo pokrajinske uprave je razglasilo, da je občni zbor družbe, kakor ga sklicujejo samostojni, neveljaven in ravno tako neveljavni tudi vsi sklepi tega občnega zbora. O tem sklepu pokrajinskega predsedstva bodo obveščena okrajna glavarstva in potem glavarstev tudi posamezne podružnice. G. Pucelj je s svojim štabom vred bogatejši za eno blamažo!

Falsificirana izjava gornjepolskavškega šolnika Sabatija. 68 let stari dr. Reismanov tast Sabati še ne da miru. V »Taboru« zopet priobčuje, da se je vršila 18. novembra seja krajnega šolskega sveta na Gornji Polskavi in so potem pri slučajnostih navzoči nekateri člani sveta obsodili pisavo »Straže« glede vandalizma starostnega Sabatija in tega »prijatelja« sadjarstva pooblastili, da objavi v »Taboru« že znano izjavo. Koj nato, ko je Sabati objavil ono famozno izjavo, smo prejeli od načelnika Piveca mi izjavo z njegovim lastnoročnim podpisom, v kateri pravi, da on ni ničesar podpisal in da se ni na sejah nič sklepalo glede Sabatija in njegovega vandalizma. Ta izjava je ugriznila Sabatija in poslal je načelniku novo izjavo, v kateri pravi, da naj naknadno potrdi s svojim podpisom, da se strinja z izjavo, kakor jo je prinesel »Tabor.« G. načelnik je podpis zopet odklonil. »Tabor« od dne 8. decembra pa objavlja, da je sedaj enkrat g. načelnik na Sabatijevo starostno sitnarenje potrdil s svojim podpisom, da je prišla ona famozna Sabatijeva prva izjava z dovoljenjem g. načelnika v »Tabor.« V našem uredništvu sta dve izjavi od g. načelnika, v katerih izjavlja, da ni nič podpisal ali privolil; v uredništvu »Tabora« pa pravi g. Sabati, da je sedaj priromala izjava g. načelnika, ki potrjuje istinost Sabatijeve prve izjave. O celi zadevi se bomo natančno informirali in poročali ter g. Sabatiju, ki je kljub starosti znan, da kar na lastno pest podpisuje druge, navili ušesa, da nas bo pomnil. Od 68 starega šolskega voditelja bi se pač lahko pričakovalo več poštenosti nego jo dokazuje g. Sabati s svojim po dr. Reismanovi hudobiji in lažnjivosti ulitem tekanjem in skrivanjem od ene laži do druge!

Zaroka. Od Velike Nedelje poročajo: Pri nas sta se zaročila posestnik Viktor Jarc v Mihovecih in Marijina družbenica Marija Skorč.

Prireditve božičnice na obmejnih in okoliških ljudskih šolah mariborskega okrajnega glavarstva. Kakor vsako leto, tako je tudi te dni za letošnje božičnico obdarilo okrajno glavarstvo v Mariboru obmejne šole: Sv. Duh na Ostrem vrhu, Sv. Jurij ob Pesnici, Ščavnica, Zg. Sv. Kungota, Sv. Ilj in Sladki vrh, kakor tudi osem okoliških ljudskih šol z oblekami, perilom in čevlji. Razdelilo se je 916 komadov oblek in perila, 43 parov čevljev in večje število kocev in slamnic.

Mila obsodba pred celjsko poroto. V soboto je celjska porota izrekla obsodbo proti cariniku Grünwaldu in Židom Rafaelu Levi, Izaku Trink in Izaku Baruhu, ki so bili obdolženi, da so hoteli vtihotapiti v našo državo več zabojev cigaretnega papirja in saharina, in sicer s pomočjo carinika Grünwalda. O celi zadevi je »Straža« že obširno poročala. Grünwald je v Celju vtihotapljenoblo označil kot zacarinjeno in samo po naključju je zagrebška policija odkrila, da je to blago vtihotapljeno. Grünwald in tri žide so zaprli in prišli so pred poroto. ki je Grünwalda obsodila na tri mesece, žide pa na dva meseca ječe, katero so že odsedeli v preiskovalnem zaporu. Državni pravdnik je vložil proti tej obsodbi priziv, katerega je sodišče odklonilo. Radi tako nizke obsodbe se je ljudstvo škandaliziralo.

Propadanje občin v Vojvodini. V Vojvodini že od prevrata ni bilo občinskih volitev in po občinah po milu volji gospodarijo različni komisarji, imenovani od vsakokratne vladajoče stranke na novo. Pod takšno uradniško hierarhijo mora res občinsko gospodarstvo propadati, tako, da imajo nekatere občine sedaj 3000 odstot. doklad na davek, dočim jih preje niso niti poznale. Zelo hudo je občine zadela agrarna reforma z kolonizacijo dobrovoljcev. V Vojvodini je imela skoro vsaka občina svoje posestvo v površini veliko tisoč hektarjev, katerih dohodki so znatno razbremenili davkoplačevalce, tako, da v nekaterih občinah ljudje sploh niso plačevali občinskih davkov. Pri izvedbi agrarne reforme pa je vlada postopala krivično ter zaplenila za dobrovoljce občinsko zemljo, mesto, da bi razdelila velika veleposestva, ki pripadajo največ tujim državljanom. Tako so sedaj občine, oropane večjega dela dohodkov, padle v veliko gospodarsko krizo.

Žalostna moralna slika Beograda. Po »Beograjskih novostih« je prinesel zagrebški »Hrvat« zelo žalostno sliko o moralni mlakuži, ki se razliva po naši beograjski prestolici. Očividec popisuje, kako gonijo mlada dekleta na policijo, ker so jih zalotili brez dokumentov in ki so vsa spolno bolna. Beograd je natrpan s sumljivimi ženskami, ki so se nekako koncentrirale v tem mestu iz cele Jugoslavije in tamkaj izvršujejo svojo žalostno profesijo. Videti jih je vse polno na Korzu, po malih in velikih kavarnah, po varijeteh in bioskopih, po frizerskih salonih in največ pa po raznih bifejih. Zelo veliko se jih skriva po beograjskih salonih, kjer jim dvorjanijo kavalirji iz najvišjih krogov. Najbolj razvpit kot gnezdo največje nemoralnosti in veneričnih bolezni je bife pri »etki Dari.« O tem zloglasnem bifeju pišejo, da se je v njem v najkrajšem času popolnoma upropastilo nad 50 deklet, ki so bile učenke gimnazije in trgovske akademije.

Narastla Sava v Sremu. Sava je še komaj 6. decembra s svojimi narastlimi valovi posetila Slavonijo. Reka je v teh krajih 2 m nad normalo. Razlila se je ne samo po Slavoniji, ampak tudi po Bosni. V Beogradu samem še do 6. t. m. Sava ni narastla več nego za 1 meter.

onava je tudi na mnogih krajih izstopila. Pri Zenu sega blizu rečnega roba.

Splitski «Narod» ustavljen. Oblast je prepovedala izdajanje splitskega časopisa «Narod», ki je bil izrazil hrvatski list. Vest o tej odredbi je prineslo glasilo demokratov «Život», ki je te dni zopet začelo, po petmesečnem odmoru izhajati. «Narod» je s svojim pisanjem postal neprijeten radikalom, kakor demokratom, a so poiskali neke star avstrijski zakon, po katerem o ga ustavili, ker po vidovdanski ustavi je tisk svoden.

Občni zbor SKSZ v Mariboru.

Kakor smo že poročali, se je vršil v četrtek, dne 6. decembra občni zbor dosedanje Slovenske krščansko socialne zveze v Mariboru.

Udeležilo se ga je 30 delegatov podeželskih društev, med njimi več zelo oddaljenih (Zaiec, Šoštanj, Mozirje in dr.).

Občni zbor je otvoril ob 10. uri predsednik SKSZ g. dr. Hohnjec, ki ga je tudi vodil.

Zapisnik zadnjega občnega zbora se prečita in odobri.

Predsednik dr. Hohnjec ima na to daljši referat o omenu ljudske izobrazbe za prosep naroda. (Njegov referat smo prinesli v celoti v petkovi «Straži».)

Tajnik g. dr. Josip Jeraj poda tajniško poročilo. Sej je imel osrednji odbor v Mariboru 16. Vložni zapisnik prikazuje 130 števil, prometa pa je najmanj trikrat več. Poslale so se dvakrat okrožnice vsem društvom. V prvi okrožnici so dobila društva navodila in načrt za mladiške in dekliške tabore, za dekanjske odbore in izobraževalna društva. Načrt je vseboval kratko vsebino poročil. Vdrugič so se poslale okrožnice s vprašalnimi listi. — Vršili so se mladeniški tabor v Slov. Bistrici, dekliški tabori za posamezne dekanije na Ptujski gori, Veliki Nedelji in Zavreču.

Vršila sta se tudi dva večja dekliška tečaja v Celju in Mariboru. Letos nista bila tako obiskana, kakor drugo leto, vsled skrajno slabega vremena. Vendar pa je bilo v Celju ca 150 delegatov in v Mariboru ca 60. — Pripravljena sta letos dva velika narodnogospodarska tečaja za moške in fante v Celju in Mariboru. Za ta tečaj je pripravil podroben načrt dr. Korošec. Vodil bo tečaj v Celju dr. Korošec v Mariboru pa dr. Hohnjec.

V Mariboru se je ustanovila osrednja knjižnica, kot lan je pristopil h SKSZ tudi Ljudski oder, ki je zasnovan kot centrala za dramatične odseke. Preko začetnih žav je prešel v energičnemu delu in upati je, da bo izpolnil vse nade, ki se stavijo vanj.

Tedenska predavanja SKSZ v Mariboru so se vršila edno prve štiri mesece leta 1923. Bilo jih je 20. V jesenski sezoni je prevzel predavanja Prosvetni kartel. Ista se lepo razvijajo in so dobro obiskana.

Društvo, ki so poslala odgovor na vprašalne pole je 58. Dvajset društev ni odgovorilo. — Včlanjena društva imajo 8271 članov. — Mladiških zvez je 11 s 182 člani. Dekliških zvez je bilo prijavljenih 73 s 4330 članicami. Ževskih odsekov je 25, dramatičnih odsekov 18, tamburaških zborov 10, društvenih domov 11.

Delo bo treba poživiti posebno po okrajnih odborih. — Treba je sistematičnih predavanj, ljudskih iger, trokovnih tečajev, govorniških tečajev itd. — Z novimi ravili in s poslovnikom bo storjen korak naprej. Statistiko ima SKSZ že sedaj boljše.

Namesto odsotnega Blagajnika prof. Bogoviča, poda blagajniško poročilo g. Krošl. Dohodkov je bilo 3504.90 dinarjev izdatkov pa 3075.70 D. Med dohodki je treba meniti: 1000 D podpora od občine mariborske in 1790 dinarjev iz zapuščine č. g. Zolger. Poročilo se odobri.

Knjižničar, gospod Kramberger poda obširno poročilo iz katerega posnamemo: Od 13. aprila 1923, ko se je knjižnica otvorila, do občnega zbora je bilo 38 izposojenih ur. V tem času si je 46 članov izposodilo in prebralo 441 knjig. Žalibog je to število zelo majhno. Temu je krivo to, da je knjižnica prvotno zelo pomanjdljiva, ter se je še le v zadnjem času izpopolnila v toliko, da lahko zadosti najnujnejšim zahtevam. — Dohodkov je imela knjižnica 6662.75 D, izdatkov pa 802.60 D. Izdatke je krija SKSZ iz svojih sredstev pa tudi knjižničarjevih. Knjižnica ima sedaj 866 slovenskih knjig leposlovne vsebine, 1255 slov. knjig poučne vsebine, 403 nemške knjige, mnogo hrvatskih knjig ter teške in druge knjige. Vsega skupaj ima knjižnica 2605 knjig. — Od tega so vse knjige njena last, razven Ljubljanskega zvana in nekaterih drugih, ki so last knjižničarja. Knjig je bilo kupljenih za 4300 D. Ostalo so darovali: knezoškof dr. Karlin 361 knjig, stolni dekan dr. Tomažič 106 knjig, stolni župnik Fr. Moravec 21 knjig, tajnik Marko Kranjc 92 knjig, ravnatelj dr. Jerovšek 6 knjig, profesor dr. Medved 3 knjige, stolni vikar Tkavec 6 knjig, stolni kaplan 5 knjig, knjižničar 94 knjig. — Povprečna vrednost knjižnice je sedaj minimalno računano 150—200 tisoč kron. — Knjižnica se mora še izpopolniti, ker le, če bo dovolj močna, bo mogla ustrezati tudi potovalnim knjižnicam na deželi.

O poročilu se debatira. — Sklene se, da bodo društva na deželi skrbela za to, da se bodo knjige, ki ležijo posebno po župniščih na podstrešjih, zbirale ter pošiljale v Maribor za centralno knjižnico.

Predsednik Ljudskega odra gospod Semenič poročila na to o nastanku in razvoju Ljudskega odra ter slika težave, s katerimi se je moral isti boriti in se še bori. Za sedaj mora svoje delo le na manjši krog. Ko se bo z sedanjih težko izkopal, bo mu mogoče vršiti svoje nalogo tudi zunaj po deželi. Že sedaj je na željo daljstvu namsvete, jim posojal razne potrebščine ter jim tudi dejansko pomagal. Nastopil je v Slov. Bistrici, v

Rušah, v Jarenini in v Rog. Slatini, v Mariboru je imel v sezoni skoraj vsak teden predstave.

O poročilu se vname živahna debata. Zastopniki društev predlagajo, da izda Ljudski oder ali knjižnica seznam slovenskega gledališkega slovstva in da si te knjige nabavi, da bosta mogla izposojevati jih podeželskim odrom.

Po poročilih da občni zbor absolutorij, nakar tajnik ljubljanske Prosvetne zveze Jernej Hafner, izreče pozdrav iste ter poroča, kako je prišlo do imena Prosvetna zveza. Poroča, da glede na spremembo pravil, ki naj bi jo občni zbor sprejel, obe dve Zvezi delujeta sporedno in enotno. Da bo ta vez izražena tudi na zunaj naj bi bila SKSZ zveza obeh Prosvetnih zvez (mariborske in ljubljanske), Jugoslovanske orlovske Zveze, Pevske zveze, Ženske zveze itd., kajti na društva, ki vršijo prosvetno delo po katoliških načelih ne smejo zgubiti stika.

Nato referira gospod Stabej o spremembi pravil. V začetku poroča o nastanku dosedanje SKSZ, ki utemeljuje samostojnost mariborske Prosvetne zveze napram ljubljanski in o glavnih spremembah v pravilih. — Od sedaj naprej se Slov. kršč. soc. zveza naj imenuje Prosvetna zveza. Svoj delokrog razširi tudi na Prekmurje in na slovensko Koroško. Število odbornikov se zmanjša od 12 na 9. Vsi odborniki morajo stanovati na sedežu Zveze. O poročilu se vname debata tekom katere se sklene, da se včlanjenim društvom pustijo dosedanja imena. Občni zbor imenuje vsakokrat 5 namestnikov za odbornike izmed katerih mora odbor v slučaju potrebe kooperirati nove odbornike.

Na to se sprememba pravil, kakor jo predlaga stari odbor soglasno sprejme.

Na predlog č. g. Avšiča izvoli občni zbor predsednikom Prosvetne zveze dr. Josipa Hohnjeca, v odbor pa gg.: prof. Prijatelj, dr. Medved, Marko Krajnc, Stabej, Kramberger, Krošl, dr. Jeraj in Mirt. — Namestnikom imenuje: dr. Jerovška, župnika Gomilška, Rezmana in dr. Tratnika.

Preglednikom se izvolijo: dr. Kovačič, profesor Bogovič in Živornik, v razsodišče pa gg.: dr. Leskovar, dr. Juvan, dr. Vraber, dr. Jankovič in dr. V. Močnik.

Občni zbor nadalje sprejme poslovnik Prosvetne zveze, kakor ga je predložil stari odbor. Sprejme tudi več važnih predlogov glede organizacije Prosvetne zveze in njenega dela za prihodnje leto.

Slovenska krščanska socialna zveza si je morala sedaj, ko je Orel prevzel mnogo njenega dela, postaviti nekatere nove cilje. To je storila na zadnjem občnem zboru, ki se je tudi radi tega sklical prej kot običajno, da zamore z delom početi že to zimo. Tozadevni njeni sklepi nam jamčijo za uspešno delo.

Iz Maribora.

Kako plačuje erar? Mariborska elektrotehnična tvrdka Sachs je upeljala električno luč v Meljsko vojašnico pred 3 in pol leti. Račun je znašal tedaj 70 tisoč dinarjev. Vojaški erar je po stari navadi računa ni poravnal, tvrdka je morala tožiti in erar je bil obsojen na plačilo. Pa, kakor je znano, kljub obsodbi na plačilo, erar ni plačal, ampak je odlagal in odlagal z vedno novimi izgovori. Poslanec Žebot se je neštetokrat zavzemal za tvrdko in še le pred par dnevi je izplačal finančni minister radi neprestanega nadlegovanja — a ne 70 tisoč, ampak samo 37 tisoč. Od od sodišča prisojene svote so naši «osvoboditelji» firmi odtegnili 4 in pol odstotka za razne takse in marke. O kakih obrestih seveda ni niti govora. Tvrdka Sachs je morala čakati celih 3 in pol leta brez obresti na poravnavo računa, a še po tolikem času so jej odtegnili 4 in pol odstotka, mesto, da bi jej plačali obresti. Koliko je firma izgubila pri tej erarični napeljavi, si lahko vsak sam izračuna. Po tako bridkih plačilnih izkušnjah z erarjem pač ne bo nikdo več delal za erar!

Na lastno prošnjo. Hrenov Pepček nas naproša, naj še objavimo dejstvo, da se je že aprila t. l. prekrstil k pravoslavju. Popravnost se je iz jeze, ker je njegov brat Viki sedel v preiskovalnem zaporu radi napada na Cirilovo tiskarno. In sedaj kot pravoslavni orjunaš in sokolaš se je podal Pepi v Zemun med srbijanske brate, a ga niso sprejeli, moral je nazaj v Maribor, kjer razmišlja na razvalinah svojega pravoslavja in nacionalizma, da tudi Srbi odklanjajo verske in narodne značaje, kot je g. poduradnik Pepi Hren. Sploh pa spada Pepček po svoji omejenosti in orjunaštvu samo v pravoslavje, a še to ga odklanja. G. Pepi je že bil večkrat razočaran, a tokrat je najbolj, ker mu tudi pravoslavna prekrstitev ni prinesla kakšnega boljšega korita, nego je mesto bornega železniškega poduradnika na mariborskem glavnem kolodvoru. Pepček je sirota, ker ga je nacionalizem oropal vsega, še materine dedščine — katoliške vere! Ako ima razočarani Pepi kako željo, naj jo le razodene, smo mu na razpolago, ker žalostne treba tolažiti!

Javnost hoče jasnosti. V «Straži» smo opisali pred tedni, kako je dunajski Žid Schmied s pomočjo svojega židovskega knjigovodje Gertlerja opeharil elektrotehnično tvrdko Pireh v Jurčičevi ulici. Opeharjeni Pireh je pustil Schmiedu sodnijskim potom zapreti trgovino in ključni so se deponirali na sodišču. Žid Schmied pa je trgovino kar na lastno pest zopet odprl in prodaja že skozi tedne elektrotehnične predmete čisto nemoteno pod firmo «Wipplinger». Ključni so še vedno na sodišču, policija pravi, da ni odprla lokalov, a ljudje sedaj nekaj čudnega šušljajo, ker je sprejeta v še sodnijsko vedno zaprto tvrdko Wipplinger kot knjigovodkinja hčerka mariborskega policijskega šefa. Celu zadevo bo moral policijski komisariat razjasniti v javnosti, da ne bo med Mariborčani nepotrebnih namigovanj.

Brezvestnost. Iz Studencev pri Mariboru poročajo: Pri nas smo tako nesrečni, da imamo občinskega blagajnika v osebi bivšega socialpatrijota, sedaj radikala in jutri morda že demokrata — Johanna Belšak. Prevzel je častno mesto občinskega blagajnika, a ga seve ni nikdar pri blagajni in ljudje delavci, katerim je čas zlato, prihajajo po večkrat zastoj. Tako brezvestnost si zamore dovoliti le bivši socialpatrijot, ki je do danes prevandral ter preiskusil radi koriststva vse stranke, v katerih se zbirajo politični kameleoni, katerim sta strankarstvo prepričanje, poštenost ter vestnost španska vas. O brezvestnosti blagajnika Johanna Belšak nam obljublja Studenčani še marsikatero zanimivost, katero bomo iznesli v javnost v blagor ter dobrobit občine.

Proslava dijaškega dne v Mariboru se je vršila dne 8. t. m. po že naznanjenem programu kar najsijajnejše. Obširno poročilo in to osobito o dijaški orlovski akademiji prinesemo prihodnjič.

Ljudski oder uprizori dne 11. decembra ob pol 8. uri zvečer v gledališki dvorani v Lekarniški ulici št. 6 za proslavo 5 letnice smrti Ivana Cankarja njegovo «Hlapec Jernej in njegova pravica». Med odmori svira lasten orkester.

K zatvoritvi trgovin dne 1. decembra. Ker se od mnogih strani predbaciva Trgovskemu gremiju, da je on zakrivil kaos, ki je nastal dne 1. decembra s tem, da je policijska oblast po svojih organih dala zapreti vse trgovine proti njegovemu svoječasemu sklepu, da imajo biti iste sama za časa službe božje zaprte, daje predsedstvo gremija svojim članom sledeče pojasnilo: Vsled želje mnogih trgovcev, da bi smele biti letos trgovine dne 1. decembra odprte, ker je padel ta dan ravno na soboto, ki je tukaj največji tržni dan v tednu, je storil gremij v sporazumu z okrajnim glavarstvom sklep, da imajo biti trgovine dne 1. decembra samo med slovesno službo božjo zaprte. Še dan poprej, to je 30. novembra je dobila južna železnica nalog, da se dela. Na dan državnega praznika pa prejme okrajno glavarstvo tekom dopoldneva iz Beograda brzjavni ukaz, da mora počivati vse delo in imajo biti seveda tudi trgovine ves dan zaprte, nakar je policija izvedla ta ukaz in se je moralo torej zmetati kupujoče občinstvo iz trgovin ter jih zapreti. Pripomniti je, da zakonite uredbe v to svrhu ni in je vlada svoječasno samo izrazila željo, da bi bile trgovine ob takih dneh zaprte, kar bi se bilo od gremija tudi odredilo, ako bi tokrat ta praznik ne bi bil padel ravno na soboto. Ukrenili so se tudi takoj potrebni koraki, da se take zmešnjave v bodoče ne dobo več pripetile.

Našim čitateljem iz koroške strani se toplo priporoča novo domače podjetje, trgovina z mešanim blagom ljutomerskega rojaka g. Matka Seršen-a v Mariboru, Koroška cesta 39, ki vsled svojih nizkih cen in dobre postrežbe pridobiva vsaki dan večji krog zadovoljnih odjemalcev.

Zgodba o nevidnem človeku. V «Straži» je izhajala skozi mesece podlistek pod zaglavjem «Zgodba o nevidnem človeku». Zgodba je v zelo lepi slovenščini in prevedena iz angleščine in je po svoji vsebini zelo zanimiva naše naročnike in čitatelje. Tiskarna si je sedaj preskrbela ponatis te mične zgodbe in je izšla že tudi knjiga, ki se dobi za 7 dinarjev v prodajalni Cirilove tiskarne. Knjigo zelo toplo priporočamo vsem bralnim društvom.

NAROČNINA «STRAŽE» ZA L. 1924.

«Straža» stane celo leto	80 Din.
pol leta	40 Din.
četrt leta	20 Din.
mesečno	7 Din.

Naročnina se naj pošlje na upravništvo «Straže» v Mariboru. Najboljše je, da se vsak posluži položnice.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy. Prevod Paulus.

Desgas je odprl vrata in dal naročilo. Vojak je vstopil in prinesel Chauvelinu površnik, čevlje in klub. V par minutah je «duhovnik» izginil in mesto njegovega je stal v sobi Chauvelin v ozkih jahalnih hlačah in črnem suknjiču.

«Vi pa», je pravil Desgasu, «stopite h kapitanu Jutleyu, kakor hitro morete. Naročite mu, naj vam da še dvanajst mož. Pridite z njimi za menoj po St. Martinovi cesti. Mislim da me bodele kmalu došli. — V «Blau-chardovi koči» nas čaka delo, upam da bomo končno tam ugnali našo divjačino. «Dušica» je v svoji predrznosti — ali neumnosti, ne vem, kako bi rekel — ostal pri svojem prvotnem načrtu in je šel, da poišče Tournayja, Justa in druge izdajalce na dogovorjenem mestu. Če jih najdemo, bo dela dovolj pravim. Branili se bodo obupno. Nekaj naših ljudi bo, se bojim, padlo. — Aristi so dobri mečevalci. Anglež je vražje drzen in povrh močen ko vol. — Pa vkljub temu, pet nas bo proti enemu! Ko dojdete voz, ostanite trdo za njim! Anglež bo pred nami. Ni verjetno, da bi pazil na to, kaj se godi za njegovim hrbtom na cesti. —

Spet si je pomencal roke in dobrovoljno potrepljal zaupnika po rami.

«Zanimiv lov bo, kaj, prijatelj?» se je zlobno smejal. «Dobro izberite svoje ljudi, Desgas, ljudi, veste, ki

majo ceniti tak užitek —! In nikar mi ga ne ubijtel! Privoščili si bomo nekoliko »Dušico«, ej, prijatelj, kajne! Nekoliko strahu in groze ji bomo dali poskusiti, tej »Dušici« —! In potem šele —!

Hudobno, peklensko se je nasmejal in naredil s prstom značilno kretnjo krog vratu.

Margareti je stal mrzel pot na čelu —.

XXVI.

ZADNJA POT.

Koraki so utihnili zunaj pred »Sivo mačko«.

Desgas je odšel po naročena ojačenja in za njim je Chauvelin zapustil gostilno.

Par minut pozneje je čula Margareta hripavi glas Zida, kolesa so zaropotala po rogljati cesti, konjska kopita so topotala in nato je bilo spet vse tiho.

V gostilni se ni nihče genil. Brogard in njegova žena sta se najbrž zbala Chauvelina in mislila, da je najbolje, če se vobče ne prikažeta več. Niti Brogardovi godrnjavili kletvic ni bilo več slišati.

Nekoliko je še počakala Margareta, nato pa je tiho zlezla po stopnicah, se tesno zavila v svoj temni površnik, in je stopila iz hiše —.

Tema je bila zunaj, mesec se je skrival za oblake, toliko da je videla pred seboj cesto in plitvi jarek ob njej. Grmičje je rastlo ob robu jarka.

Če se je previdno držala jarka in se skrivala za grmičjem, je niso mogli za karsibodi opaziti, saj je Chauvelin obračal vso pozornost le na cesto pred seboj, kjer je vsak hip upal da zagleda Rubenov voz in Percyja na njem.

Vsekakor, bistro je morala poslušati na vsak glas, kajti cesta je bila zastražena —.

In podala se je na pot, na svojo zadnjo, nepopisno težavno in bridko pot, sama, v temni noči, peš, v lahkih, slabih čevljičkih, razburjena, njeni živci napeti do skrajnosti, — za za trdno odločena, da vidi svojega ljubljene Percyja še enkrat, zadnjikrat, da ga reši, če bo mogoče, — ali pa da umre z njim.

Nekaj pred njo je ropotal voziček. Pot je bila nekoliko navbreg, počasi je vozil Zid in od časa do časa je ustavil, da si je njegov »iskri konjiček« odpočil. Izlahka ga je dohajala.

Noč je bila mirna, le iz daljave se je čulo rahlo, zamolklo hrumenje, — morje je butalo ob obrežne skale. Zrak je bil svež in je dišal po morju. Kako bi se bila Margareta veselila prijetne jesenske noči, da ni bilo njeno srce polno zlih slutenj, polno bolesti in strahu in hrepenenja po njem, ki ji je postal tako nedopovedljivo ljub in drag.

Hoja je bila težavna. Noga ji je drsela v mokri travi in se je ugrezala v blato, grmičje jo je praskalo po licu in po rokah ter ji trgalo obleko, — pa kaj je to bilo njej mar! Saj je šla svojo zadnjo pot, saj je šla k svojemu možu —.

S strahom je premišljevala, kje je neki sedaj. Daleč ni mogel biti, niti četrte ure ni odšel pred Chauvelinom. Ali je pač vedel, slutil, da preži nanj njegov sovražnik, da ga opazuje, da mu sledi, da se zapleta v pogubno, smrtonosno zanko —?

Spredej na vozu pa je sedel Chauvelin, ves zadovoljen v kljub počasni vožnji in v kljub sunkom, ki mu jih je zadajal preprosti, podeželski Židov voziček na kameniti poti. Mel si je roke in samozavestno gledal v najbližjo bodočnost.

Predrzní Anglež mu ni mogel več uiti iz dobro nastavljene mreže —. Ujeta »Dušica«, ta bo krona njegovega delovanja za republiko, bo višek njegove slave —. In mir bodo imeli, on in tovariši, pred neugnanim, nadležnim Angležem! In republika bo rešena največje nevarnosti —.

(Dalje prihodnjič).

Za dolge in puste zimske večere kupujte knjige

„Cirilove knjižnice“ Dosedaj izšlo 7 knjig.

Dobite jih po zelo nizki ceni v prodajalni

TISKARNA SV. CIRILA V MARIBORU.

Lovska družba Sv. Primož I nad Muto, pol. okraj Slovenj-gradec, želi svoj petelinski lov (Auerhahnjagd) v izmeri 1627 ha in pogojno tudi drobne lesne jerebice na dobo za šest let prodati. Reflektanti se zaradi cene naj obrnejo na Lovsko družbo. 728 2—1

Širite „Stražo“!

KAMENIT

TOVARNA UMETNEGA
ŠKILJA IN
ELEKTARNA,
Družba
z.o.z.

LAŠKO

Slovenija

KUPUJE

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHKE, Maribor, Gosposka ul. 10

Perje za postelje!

Zadružna gospodarska banka

Podružnica v Mariboru.

Izvršuje vse bančne posle najkvalitetneje. — Najvišje obrestovanje vlog na knjižico in v tekočem računu. Izplača vsako vlogo na zahtevo takoj v gotovini.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije.